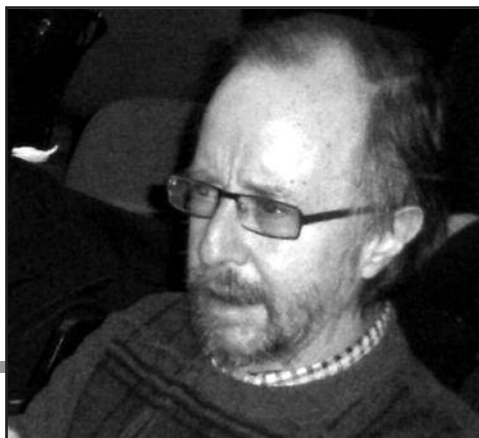


Evolució de l'administració pública andorrana al segle XX

Pere Caveró i Muñoz



Aquest text és el resultat de la intervenció del dia de la celebració de les Jornades de la Societat Andorrana de Ciències, *L'administració pública andorrana*, enriquit, matissat i precisat per al seu desenvolupament.

El títol original, que cal respectar i serveix, se centrava en l'administració andorrana del segle xx. Ens prenem una llicència cronològica i iniciem la descripció l'any 1881 (tractat de pau del pont d'Escalls) i l'acabem l'any 1993 (aprovació de la Constitució). El tractat de pau del pont d'Escalls significa l'aclariment i el reforç de l'autoritat dels coprínceps.

De l'administració emanada dels coprínceps

Els Coprínceps estatueixen la figura del delegat permanent. El Coprínceps episcopal nomena delegat permanent l'any 1881 i oficialitza la figura anterior del delegat. El Coprínceps francès nomena, l'any 1882, el sotsprefecte de Prada de Conflent com a delegat permanent sota la direcció del prefecte dels Pirineus Orientals, que serà nomenat el 1884 delegat permanent, que pren el relleu i les competències que exercia de fet el prefecte de l'Arieja.

Els veguers, representants dels coprínceps, s'estableixen a Andorra la primera meitat del segle xx. A partir de l'any 1931 són els caps del servei d'ordre, que evoluciona fins a ser la policia.

L'any 1981 els veguers signen el Decret de reforma de les institucions, per delegació especial, juntament amb els delegats permanents. Abans el veguer francès Henri Benoit de Coignac declara públicament tenir competències en afers exteriors. Cal suposar el mateix rol a la figura del veguer episcopal.

Un altre canvi és l'establiment dels tribunals superiors l'any 1888: el Tribunal Superior de la Mitra i el Tribunal Superior de Perpinyà.

Cal destacar que el copríncep francès De Gaulle organitza l'any 1962 el secretariat del Copríncep francès situat a París i l'any següent rebrà personalment la qüestió, cosa que reforça d'aquesta manera el caràcter del poder personal del Copríncep francès envers les administracions andorrana i francesa.

En el món judicial penal el Tribunal de Corts es veu modificat per les noves figures del fiscal, adscrit als serveis dels coprínceps, l'any 1975, i l'establiment l'any següent de l'advocat defensor. L'evolució culmina l'any 1991 amb l'establiment del Tribunal Superior de Corts.

Un altre càrrec depenent dels coprínceps és el de notari. Hi ha un notari per cada copríncep. El Consell General participa en el nomenament tot presentant la *doena* (llista de dos candidats per cobrir el càrrec).

De l'administració electa

El Consell General, successor del Consell de la Terra, és la representació de les parròquies, elegit per la població mitjançant el sufragi (1866 sufragi dels caps de casa, 1933 sufragi dels homes andorrans i 1970-1973 sufragi passiu i actiu de la dona andorrana). A les sis parròquies consuetudinàries, l'any 1978 s'hi afegeix la parròquia d'Escaldes-Engordany (procés iniciat l'any 1935).

Les parròquies es regeixen pel Consell del Comú, format pels dos cònsols i els consellers comunals (nombre variable segons la parròquia).

Algunes parròquies tenen divisió interior: Canillo (l'any 1587 Canillo tenia quarts) té veïnats; Ordino, la Massana; Andorra (fins al 1978) i Sant Julià de Lòria, quarts. Aquestes són institucions locals menors de l'administració, que es regien i es regeixen en els usos i costums. Abans de la Constitució tenien representació obligatòria al Consell del Comú de la parròquia respectiva.

El creixement demogràfic i econòmic del segle xx porta, l'any 1981, els serveis dels coprínceps a decretar la Reforma Institucional, signat pels veguers, per delegació especial, i els delegats permanents. El resultat és el Consell Executiu (presidit per un cap de govern), fet que significa elevar el grau de confusió institucional.

L'executiu –popularment dit Govern– de 1982 inclou el nomenament d'un secretari general per a les relacions administratives i d'un secretari general tècnic per a les relacions amb els òrgans institucionals i els mitjans de comunicació.

En moments significats o d'especial transcendència, el Consell General podia convocar l'Assemblea Magna. Aquesta es compon del mateix Consell General, dels cònsols de les parròquies i quatre representants per parròquia (escollits de la forma acostumada en cadascuna).

D'una importància singular és l'acord institucional entre el Consell General, el Govern i els comuns de l'any 1992 que donarà suport al text constitucional.

De la Justícia

La Justícia era, abans de la Constitució, una competència dels coprínceps. Ultra l'esmentat, el jutge d'apel·lacions, nomenat alternativament, originàriament de caràcter vitalici, per cada copríncep, era la segona instància en les causes civils i era qui presidia el Tribunal de Corts. El segle xx contempla el nomenament del jutge d'apel·lacions delegat. L'any 1976 es nomena el fiscal. Els coprínceps s'alternen en el nomenament, per a períodes de cinc anys, juntament amb el càrrec de jutge d'apel·lacions.

Els coprínceps nomenen els batlles basant-se en la *sisena* i a partir de 1978 la *setena*, llista presentada pel Consell General amb un candidat per parròquia. L'any anterior, els coprínceps nomenaven dos batlles cadascun.

El Tribunal de Corts, màxima instància penal, fins al 1991 estava format pel jutge d'apel·lacions, els veguers (que podien i delegaven en un magistrat), els batlles i el notari, que actuava de secretari.

Altres fets

L'any 1966 es decreta la constitució de la Caixa Andorrana de Seguretat Social (CASS), que comença a funcionar dos anys després. És la primera parapública.

Fruit de l'evolució social, l'any 1989 l'Administració decreta l'aparició del *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* (BOPA) i, el mateix any, es publica el *Codi de l'Administració*.

Conclusions

Una aproximació sintètica, més que conclusions, permet albirar hipòtesis:

Un marc institucional confús volgut i per necessitat.

Importància de les persones singulars: els líders.

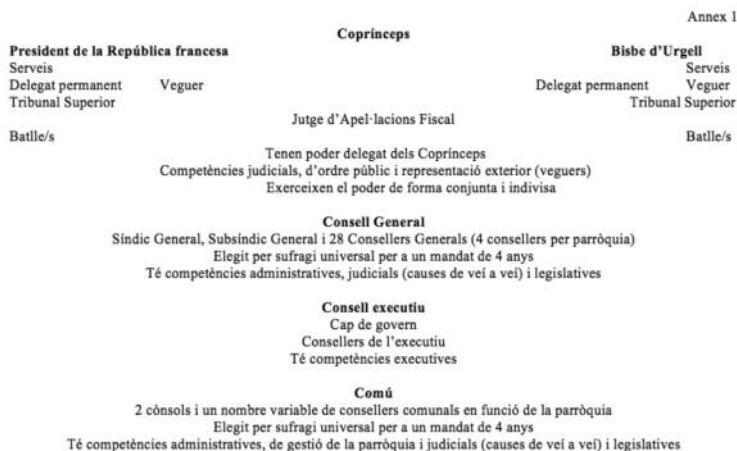
Resposta puntual (que pot esdevenir permanent) a les necessitats socials...

Annexos

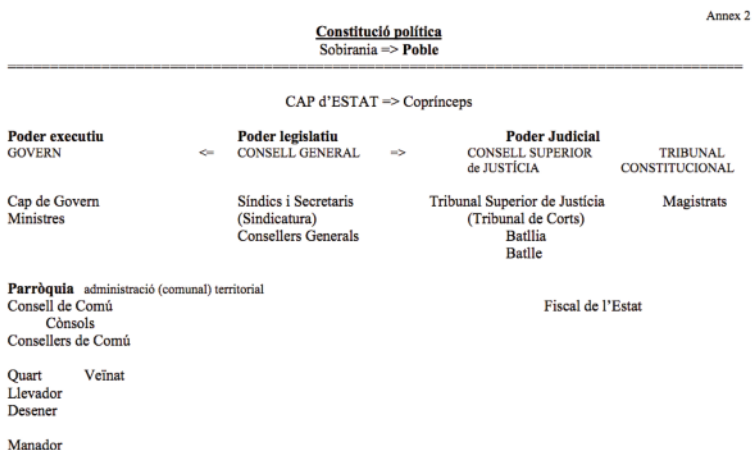
1. Esquema institucional (abans de la Constitució)
2. Esquema constitucional
3. Esquema del poder judicial

Annexos

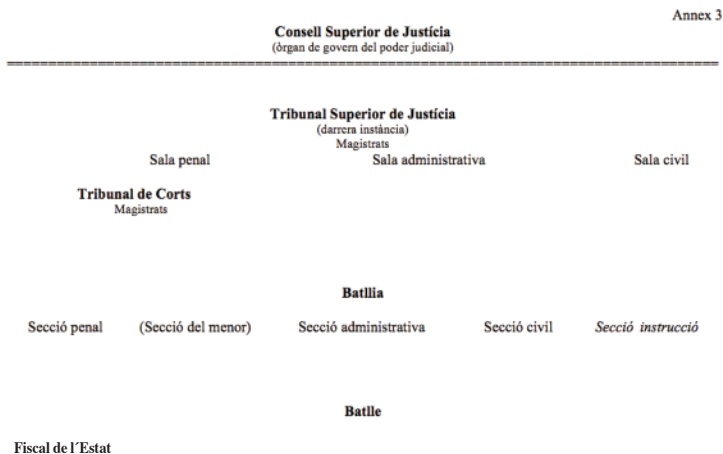
1. Esquema institucional (abans de la Constitució)



2. Esquema constitucional



3. Esquema del poder judicial



Pere Caveró i Muñoz,
llicenciat en història i coordinador de la secció
d'Història de la SAC

Bibliografia bàsica

Apunts sobre la situació jurídica del Principat d'Andorra. Ed. CG de les Valls d'Andorra. Andorra, 1989.

BRUTAILS, JEAN AUGUSTE [1965] *La coutume d'Andorre*. Col. Monumenta Andorrana, núm. 1. Ed. Casal i Vall. Andorra

DA [1993] *La Constitució. Material didàctic*. Ed. Govern. Andorra.

FIGUEREDA I CAIROL, PERE [març 1988] *Les institucions del Principat d'Andorra*. Col. Episodis de la Història, núm. 315-316. Rafael Dalmau Editor. Barcelona.

— [1996] *Las instituciones del Principado de Andorra en el nuevo marco constitucional*. Ed. CB/IEA i Cuadernos Civitas. Madrid.

FITER, RICARD [1973] *Legislació administrativa andorrana*. Col. Monumenta Andorrana, núm. 5. Ed. Casal i Vall. Andorra.

— [1974] *Introducció al dret administratiu andorrà*. Col. Monumenta Andorrana, núm. 4. Ed. Casal i Vall. Andorra.

[1979] *Llei comunal andorrana. Hble. Comú de Sant Julià de Lòria 1900-1978*. Ed. Comú de Sant Julià de Lòria. Sant Julià de Lòria.

MARQUÉS OSTE, NEMESI [2005] *Les institucions públiques del Principat*. Col. Dret andorrà, núm. 1. Ed. UA i Fundació CA. Andorra.

— I LUCHAIRE, FRANÇOIS [1999] *La Principauté d'Andorre hier et aujourd'hui*. Col. Mieux connaître. Editorial Economica. París.

RIBERAYGUA, BONAVENTURA [1985] *Les Valls d'Andorra. Any 1946 i Apèndix I Any 1948*. Col. Andorra Històrica i Literària, núm. 8. Ed. Promocions Literàries. Andorra.

ROMÁN, LAURA [1999] *El nou estat andorrà. Estudi jurídic*. Ed. IEA. Andorra

VALLS, ÀLVAR [1993] *La nova constitució d'Andorra*. Ed. Premsa Andorrana SA. Andorra.

ZEMANEK, K [1981] *L'estatut internacional d'Andorra. Situació actual i perspectives de reforma*. Publicacions del MICG. Casa de la Vall. Andorra.